

Підготовка до письмового завдання на ЗНО з англійської мови на матеріалах опитування вчителів та студентів англійської філології

Резюме. У даній роботі представлено результати емпіричного дослідження педагогічного характеру. Метою дослідження було зібрати інформацію від тих вчителів, які готують учнів до складання ЗНО з англійської мови, а також провести опитування серед тих студентів, які вже успішно подолали цей бар'єр і зараз навчаються у вишах України за спеціальністю «англійська філологія».

Тема дослідження є надзвичайно актуальною, адже для випускників шкіл, які планують продовжувати навчання у ВНЗ, питання складання ЗНО залишається одним з найгостріших впродовж останнього року навчання в школі. Головним завданням дослідження є на основі зібраних результатів скласти перелік найефективніших методів підготовки до складання ЗНО з англійської мови. Поставлена мета і завдання дослідження виконані, перелік методів підготовки складений. У цьому переліку головними вимогами є наступні: майбутній учасник тестування повинен розпочати підготовку до проходження ЗНО завчасно, він повинен завжди відводити достатньо часу для систематичної підготовки.

Rezümé. Jelen tanulmány egy kérdőíves felmérés eredményeit mutatja be, melynek célja volt, hogy empirikus úton gyűjtsünk adatokat a két célcsoporttól (angoltanárok és angol bölcsész szakos diákok) arra vonatkozóan, hogyan lehet a leghatékonyabban felkészülni az ukrajnai angol emelt szintű érettségi vizsga írásfeladatára. Kárpátalján tudomásunk szerint első alkalommal került sor ilyen kutatás elvégzésére, így felmérésünk hiánypótlónak tekinthető. Reményeink szerint felmérésünk eredményeit haszonnal alkalmazzák majd mindazon tanárok, akik a jövőben készítenek tanítványokat az angol emelt szintű érettségi vizsgára, illetve mindazon érettségizők, akik a jövőben szándékoznak letenni a szóban forgó vizsgát.

Abstract. The present paper introduces a questionnaire survey about the most effective methods and strategies used by school-leavers while preparing for the independent testing in English. The main aim of the research described here was to examine the topic from various angles through the viewpoints of teachers and students, as well as to be able to serve with useful hands-on pieces of advice for school-leavers intending to take the English Independent Testing (EIT) concerning the issue of how to best prepare for the writing task at the examination.

The novelty of the work and thus the survey findings lies in that it is the first time when similar research is carried out in Transcarpathia, as far as we know. No questionnaire survey was conducted before in our region that asked English teachers and students studying English philology in tertiary education about the most useful methods of preparing for the EIT. This way the present research fills the gap and tries to eliminate this lack in data.

We hope that our research findings can be of real practical value and use for all those students who intend to take the EIT in the future, and want to be well-prepared for the solution of the writing task at the examination. The checklist that we have compiled based on the data obtained from the questionnaires will hopefully be of great help also to those teachers who prepare students for the EIT.

* Учениця 11 класу Берегівської загальноосвітньої школи I-III ступенів № 4 з угорською мовою навчання ім. Лайоша Кошута. * A Beregszászi 4. Sz. Kossuth Lajos Középiskola 11. osztályos tanulója. * Grade 11, Lajos Kossuth Secondary School No4, Berehovo.

** Доцент Закарпатського угорського інституту ім. Ференца Ракоці ІІ. ** II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola, docens ** Associate Professor, Ferenc Rákóczi II Transcarpathian Hungarian Institute .

Вступ

У сучасному світі, який стрімко глобалізується, вкрай важливим є знання принаймні одної іноземної мови. Англійська мова сьогодні є фактично найбільш поширеною мовою міжетнічного спілкування. Англійську мову вивчають в переважній більшості закарпатських шкіл. Безсумнівно, англійська мова стала однією з найважливіших навчальних дисциплін у навчальній програмі шкіл. Міністерство освіти і науки України запровадило іспит з навчальної дисципліни «англійська мова» на рівні просунутого користувача, його можуть скласти випускники середніх шкіл наприкінці 11 класу.

Ми зацікавлені іспитом з англійської мови на рівні просунутого користувача, тому наша особиста мотивація, з одного боку, – це отримати за допомогою емпіричного дослідження важливу інформацію від фахівців, які готують своїх учнів до зазначеного вище іспиту, а також від учнів, які вже успішно пройшли через зовнішнє незалежне оцінювання з англійської мови. З іншого боку, маємо намір отримати важливу для нас інформацію про досвід, здобутий тими учнями, які успішно пройшли через зовнішнє незалежне оцінювання з англійської мови. Від обох цільових груп дослідження очікується важлива інформація про процес підготовки і успішного складання ЗНО з англійської мови.

Ми обмежили головну тему дослідження, зосередившись лише на одному з аспектів ЗНО з англійської мови, а саме на завданнях, спрямованих на перевірку навиків письма. Це одне з найскладніших завдань у процесі тестування, яке викликає страх учнів під час їх виконання. Завдяки цьому ми вирішили дослідити цей тип завдання детальніше і виявити найлегші і найкращі методи, які можуть застосовуватися учнями для його успішного виконання.

Головною метою нашої роботи є дослідити висунуту тему з різних точок зору, а саме через погляди вчителів та учнів, а також, послугувати корисними практичними порадами для тих випускників шкіл, які планують пройти ЗНО з англійської мови у майбутньому. Конкретні **завдання**, виконання яких реалізовано в ході дослідження, є наступними:

1. зібрати теоретичну інформацію з основної теми дослідження;
2. зібрати практичні докази і поради від «інсайдерів» – вчителів, які допомагають учням підготуватися до ЗНО з англійської мови;
3. зібрати практичні докази і поради від «інсайдерів» – учнів, які вже пройшли ЗНО та успішно склали його;
4. створити перелік найбільш корисних і конструктивних стратегій або методів, які сприяють успішній підготовці до ЗНО.

Отже, у відповідності до назви роботи, **предметом** дослідження є процес підготовки до успішного вирішення завдання, яке спрямоване на тестування навиків з письма. **Об'єктами** дослідження є вчителі та учні, які тісно пов'язані з процесом проходження ЗНО з англійської мови.

У ході опитування було використано дві анкети: одну для учнів (Додаток А) і одну для вчителів (Додаток Б). Відповіді наших учасників були проаналізовані за допомогою **якісного методу аналізу**. Цей метод допоміг нам проаналізувати відповіді в анкетах, виявити в них критичні моменти, що стосуються нашої головної теми, і сформулювати перелік практичних рекомендацій щодо основної теми дослідження.

Новизна роботи, як і значення її результатів, полягають у тому, що дослідження такого роду, наскільки нам відомо, проводиться на Закарпатті вперше. До цього часу в нашій області не проводились анкетні опитування вчителів англійської мови та студентів, які навчаються на спеціальності «англійська мова та література» в системі вищої освіти про найбільш корисні методи підготовки до ЗНО з англійської мови. Таким чином, дане дослідження заповнює прогалину і намагається вчасно усунути цей недолік.

Ми сподіваємося, що результати нашого дослідження матимуть **практичну цінність** і можуть бути використані учнями, які мають намір проходити ЗНО з англійської мови в майбутньому, як і автор цієї роботи, і бажають бути добре підготовленими до успішного виконання завдань, спрямованих на перевірку навиків письма. Сподіваємось, що перелік порад, який ми склали на основі даних, отриманих в ході анкетування, буде корисним і для вчителів, які готують учнів до ЗНО з англійської мови.

1. Теоретичне обґрунтування дослідження

1.1. Вступ

З 2007 року в Україні обов'язковою умовою проходження зовнішнього незалежного оцінювання для всіх осіб, які виявили бажання вступати до вищих навчальних закладів України [1; 2]. Результати зовнішнього незалежного оцінювання (ЗНО) навчальних досягнень випускників навчальних закладів системи загальної середньої освіти зараховуються як вступні випробування до вищих навчальних закладів для здобуття освітньо-кваліфікаційного рівня молодшого спеціаліста та бакалавра [3] з іноземної мови (англійська, німецька, французька, іспанська). У зовнішньому незалежному оцінюванні беруть участь ті особи, які виявили бажання навчатись у вищих навчальних закладах, де випробування з цих дисциплін є обов'язковою умовою вступу.

У першому розділі представлено повний комплекс завдань зовнішнього незалежного оцінювання з іноземної мови (в тому числі й англійської мови). У цьому розділі детально розглядаються типи завдань, а також методика їх оцінювання. У третьому підрозділі першого розділу досліджуються методи виконання тих завдань, які спрямовані на тестування навиків письма.

1.2. Опис ЗНО з англійської мови

Мета зовнішнього незалежного оцінювання – виявити рівень сформованості іншомовної комунікативної компетенції у випускників загальноосвітніх навчальних закладів відповідно до державного стандарту базової та повної середньої освіти, чинних навчальних програм та Загальноєвропейських Рекомендацій з мовної освіти (рівень B1) [4]. Використання саме тестових завдань як ефективного засобу фронтальної перевірки знань є особливо актуальним сьогодні [5, с. 3].

Загальна кількість завдань тесту – 43.

На виконання тесту відведено 120 хвилин.

Максимальна кількість балів, яку можна набрати, правильно виконавши всі завдання тесту з англійської мови – 62 бали. [3]

Тест складається з трьох частин:

- Читання.
- Використання мови.
- Письмо.

У тесті з англійської мови використовуються завдання чотирьох форм:

1. Завдання на встановлення відповідності (№1–5, 11–16).

У завданнях пропонується підібрати заголовки до текстів/частин текстів із поданих варіантів; твердження/ситуації до оголошень/текстів; запитання до відповідей або відповіді до запитань. Завдання вважається виконаним, якщо учасник тестування встановив правильну відповідність і позначив правильний варіант відповіді у бланку відповідей А.

2. Завдання з вибором однієї правильної відповіді (№6–10).

До кожного завдання подано чотири варіанти відповіді, з яких лише один правильний. Завдання вважається виконаним, якщо учасник тестування вибрав і позначив правильну відповідь у бланку відповідей А.

3. Завдання на заповнення пропусків у тексті (№17–42).

У завданнях пропонується доповнити абзаци/речення в тексті реченнями/частинами речень, словосполученнями/словами із поданих варіантів. Завдання вважається виконаним, якщо учасник тестування обрав і позначив правильний варіант відповіді у бланку відповідей А.

4. Завдання з розгорнутою відповіддю (№43).

Завдання передбачає створення учасником тестування на бланку відповідей Б власного висловлення у письмовій формі відповідно до запропонованої комунікативної ситуації.

Схеми оцінювання завдань тесту з англійської мови:

1. Завдання на встановлення відповідності оцінюється в 0 або 1 тестовий бал: 1 бал за правильно встановлену відповідність; 0 балів, якщо правильною відповідністю не встановлено, або відповіді не надано.

2. Завдання з вибором однієї правильної відповіді оцінюється в 0 або 1 тестовий бал: 1 бал, якщо вказано правильну відповідь; 0 балів, якщо вказано неправильну відповідь, або вказано більше однієї відповіді, або відповіді не надано.

3. Завдання на заповнення пропусків у тексті оцінюється в 0 або 1 тестовий бал: 1 бал, якщо вказано правильну відповідь; 0 балів, якщо вказано неправильну відповідь, або вказано більше однієї відповіді, або відповіді не надано.

4. Завдання з розгорнутою відповіддю оцінюється від 0 до 14 тестових балів за критеріями:

a. Змістове наповнення (опрацювання трьох умов, зазначених у комунікативній ситуації)

a1 – перша умова: 0, 1 або 2 тестових бали.

a2 – друга умова: 0, 1 або 2 тестових бали.

a3 – третя умова: 0, 1 або 2 тестових бали.

a3 – четверта умова: 0, 1 або 2 тестових бали.

b. Структура тексту та зв'язність

b1 – логіка викладу та зв'язність тексту (наявність з'єднувальних елементів у тексті): 0, 1 або 2 тестових бали.

b2 – відповідність письмового висловлення заданому формату (твір, лист (особистий, діловий), оголошення, записка тощо): 0, 1 або 2 тестових бали.

c. Використання лексики (лексична наповнюваність, володіння лексичним матеріалом): 0, 1 або 2 тестових бали.

d. Використання граматики (морфологія, синтаксис, орфографія): 0, 1 або 2 тестових бали [6].

Завдання для визначення рівня сформованості компетенції в письмі зорієнтовані на виконання комунікативно-творчих видів діяльності: писати повідомлення, опис, роздум на різні теми, пов'язані з інтересами та комунікативними потребами, що узгоджуються із змістом шкільної навчальної програми. Загальний обсяг письмового завдання не менше 100 слів [4].

Мета третьої частини тесту (писемне мовлення) – визначити рівень сформованості в учнів навичок та вмій, необхідних для вирішення на письмі комунікативних завдань, що пов'язані із повсякденним життям. У тесті перевіряється вміння здійснювати спілкування у писемній формі відповідно до поставлених комунікативних завдань. Випускник володіє функціональними стилями писемного мовлення в межах, визначених Програмою загальноосвітніх навчальних закладів з іноземних мов, що також відповідає Загальноєвропейським рекомендаціям з мовної освіти (рівень B1).

Випускник уміє писати особисті і ділові листи, використовуючи формули мовленнєвого етикету, прийняті в країнах, мова яких вивчається,

розповідаючи про окремі факти та події свого життя, висловлюючи власні міркування і почуття, описуючи плани на майбутнє та запитуючи аналогічну інформацію, а також передавати повідомлення у вигляді записки довільної форми.

Від випускників очікується адекватне використання лексики та граматики відповідно до заданої комунікативної ситуації та з використанням відповідного стилю. Їм також потрібно вміти передавати власну точку зору, ставлення, особисті відчуття та робити висновки [4, с. 4-5].

1.3. Написання різних видів текстів англійською мовою

Випускники, які проходять ЗНО з англійської мови, часто повинні виконувати письмове завдання, яке полягає в написанні офіційного або неофіційного листа.

У навчанні написання листів – неофіційних та офіційних – можна виділити три етапи: 1) етап ознайомлення із текстом-зразком листа відповідного виду (лист-подяка, лист-вибачення тощо) та стандартами його побудови; 2) етап формування вмінь побудови тексту листа; 3) етап розвитку вмінь написання тексту листа. На *першому* етапі учні ознайомлюються із зразком тексту листа і аналізують особливості його побудови; на *другому* – сприймають і репродукують текст-зразок, використовуючи допоміжну інформацію щодо його логічного плану, мовленнєвих зразків та засобів між фразового зв'язку; на *третьому* – самостійно створюють текст листа [7, с. 218].

Іншим типом письмового завдання є написання резюме, узагальнення прочитаного у письмовій формі. Цей тип завдання може бути цілеспрямованим або нецілеспрямованим. При написанні цілеспрямованого резюме учні отримують перелік тих речень, які повинні увійти до резюме. У такому випадку завдання виявляється легшим для випускників, оскільки вони повинні логічно пов'язати вже подані в тексті речення таким чином, щоб отримати цілісний, когерентний текст. Може бути й таке, що своєрідну «допомогу» випускники отримують не у формі речень, а у формі запитань, на які вони дають відповіді на основі тексту. Відповіді на ці питання сформулюють готове резюме. [8, с. 71].

Написання нецілеспрямованого резюме також трапляється часто в 10-11 класах загальноосвітніх шкіл. Навчання написання анотації базується на попередньо складеному плані тексту-джерела, а також на серії послідовних завдань:

- вказати прізвище та ініціали авторів;
- написати назву статті;
- вказати місце видання, видавництво, рік видання, номер журналу, газети, сторінки;

- визначити і написати, до якої галузі знань відноситься стаття, яка її основна тема;
- з'ясувати головну думку з кожного з абзаців;
- згрупувати абзаци згідно з основною думкою тексту;
- сформулювати основну думку/ідею тексту [7, с. 218].

2. Методика і техніка дослідження

2.1. Вступ

Наступний етап нашого дослідження присвячений збору емпіричних даних, пов'язаних з основною темою нашої роботи. Нас цікавило наступне: як можна найефективніше підготуватися до ЗНО з англійської мови. Це питання ми дослідили з двох аспектів з метою зіставлення різних точок зору. Ми подали детальний опис про методи проведеного нами дослідження, указавши на об'єкт та інструменти дослідження, а також на хід дослідження. Презентуємо отримані результати, аналізуючи їх. На основі результатів ми підготували список корисних практичних порад для тих випускників, які складатимуть ЗНО з англійської мови. Сподіваємося, що наші поради стануть у пригоді й вчителям, які готують своїх учнів до ЗНО.

2.2. Відомості про учасників дослідження

2.2.1. Студенти

Анкету заповнили усього 34 студенти з чотирьох різних вищих навчальних закладів, які навчаються за спеціальністю «англійська мова та література». Більшість з них є майбутніми англійськими філологами, які навчаються на першому та другому курсах, однак серед них були і студенти третього та четвертого курсів.

Головним критерієм вибору учасників в анкетному опитуванні було наступне: вони мали бути студентами спеціальності «англійська філологія» певного вищого навчального закладу, оскільки нам потрібні були такі респонденти, які вже мають певний досвід у проходженні ЗНО з англійської мови. Наше дослідження не враховує кількість отриманих респондентами балів на ЗНО з англійської мови, тому в анкеті відсутнє питання стосовно кількості отриманих ними балів.

Більшість студентів проходили ЗНО у 2012 (11 студентів) і 2014 (10 студентів) роках. Двоє студентів проходили ЗНО двічі, а саме у 2012 і 2013 роках та 2013 і 2014 роках. Діаграма 2.1 показує рік складання ЗНО та кількість учасників.

Діаграма 2.1

Опитані учасники анкетування до моменту складання ЗНО вивчали англійську мову від трьох до чотирнадцяти років. Термін підготовки до ЗНО з англійської мови у більшості випадків становив 1 рік (у випадку 9-ти учасників), однак були й такі учасники, які готувались лише протягом шести місяців (у випадку 7 учасників). Двоє опитаних учасників відповіли, що вони взагалі не готувались до ЗНО (див. табл. 2.1).

Таблиця 2.1

Тривалість	Не готувався додатково	1 місяць	2 м.	3 м.	4 м.	6 м.	9 м.	12 м.	18 м.	24 м.	Усього
Кількість студентів	2	2	4	1	1	7	3	9	1	4	34

З 34-ох опитаних студентів тринадцятеро відповіли, що ходили на додаткові уроки з англійської мови з метою кращої підготовки до ЗНО за допомогою приватного вчителя. Отримані дані узагальнює діаграма 2.2.

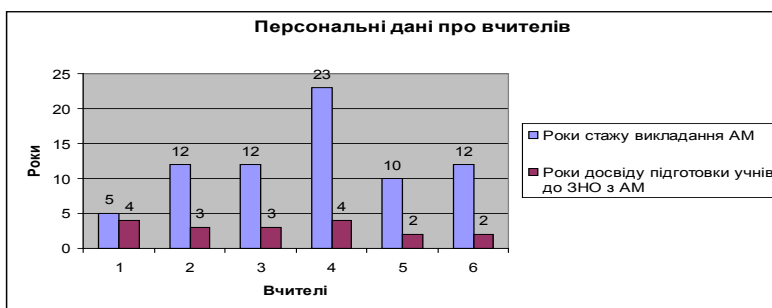

Діаграма 2.2

2.2.2. Вчителі англійської мови

З теми дослідження було опитано шість учителів. Це були досвідчені вчителі англійської мови віком від 26 до 45 років. Стаж роботи цих вчителів складав від 5 до 23 років. Наймолодший і найстарший вчитель вже чотири роки займається підготовкою учнів до складання ЗНО з англійської мови. Двоє вчителів розпочали підготовку учнів до ЗНО з англійської мови лише три роки тому, а двоє – два роки тому.

Наймоладша вчителька нещодавно проводила інтерактивний курс у мережі Інтернет. Метою цього курсу було підготувати учнів до складання ЗНО шляхом виконання учнями різних типів завдань у письмовій формі. Два роки тому я особисто брала участь на цих курсах, і можу запевнити, що незважаючи на молодий вік вчительки, вона мала достатньо досвіду з теми дослідження. (Особові дані про вчителів подані в Діаграмі 2.3.)

Діаграма 2.3.

2.3. Інструменти дослідження

2.3.1. Анкета для студентів

Анкета для студентів складається з двох частин, які містять десять питань. П'ять із них торкаються особових даних [9] опитуваного (наприклад, у якому році склав ЗНО з англійської мови, скільки років вивчав англійську мову, як довго готувався до ЗНО, чи відвідував додаткові уроки з англійської мови з метою підготовки до ЗНО). У другій частині анкети пропонуються питання, пов'язані з темою (наприклад, чи мали учні труднощі під час виконання письмових завдань з англійської мови, що вони зробили для того, щоб успішно скласти письмові завдання, чи готувалися вони однаково до написання різних видів письмових робіт, який метод вважають вони найефективнішим для успішної підготовки до письмового завдання, якими слушними порадами можуть послугувати тим, які мають намір скласти ЗНО з англійської мови у майбутньому. Щоб уникнути непорозуміння [10], ми пропонували

заповнити анкети рідною мовою студентів, тобто угорською. Зразок анкети українською мовою подано в додатках.

2.3.2. Анкета для вчителів

Анкета для вчителів містила шість запитань. Два з них були пов'язані з інформацією про досвід вчителів (скільки років вони працюють за фахом і скільки років готують учнів до ЗНО з англійської мови). Інші чотири питання мали методичний характер: яким чином вони готують учнів до письмових завдань з англійської мови, які, на їх думку, найефективніші методи для підготовки учнів до письмових завдань ЗНО з англійської мови, які цінні поради вони можуть дати учням для досягнення результативності).

2.4. Процес проведення опитування

Анкети були заповнені вчителями та учнями в лютому 2014 року. Більшість учнів заповнювали паперовий варіант анкет, і лише п'ятеро – електронний варіант. Шість анкет заповнили англійською мовою ті студенти, рідною мовою яких є українська. Вчителі отримали анкети особисто від автора роботи, або ж через знайомих. Всі учасники анкетування були зацікавлені дослідженням і виявили доброзичливе ставлення до нього.

2.5. Результати

2.5.1. Анкета для студентів

Збір інформації від студентів здійснювався за допомогою анкетного опитування. Студентів ми опитали про те, як вони готувались до ЗНО з англійської мови, які методи, на їхній погляд, найефективніші для підготовки до складання ЗНО, а також ми попросили їх надати корисні поради тим, які в майбутньому планують скласти ЗНО з англійської мови.

Спочатку ми хотіли дізнатись про те, якої думки дотримувались студенти про міру складності або ж легкості письмових завдань у комплексі тестів ЗНО з англійської мови. Більшість (22 – 65%) студентів відповіли, що творчі письмові завдання не викликали жодних труднощів. Семеро (20%) студентів відповіли, що письмові завдання для них були складними, в той час як для п'яťох (15%) – письмові завдання були частково важкими, а частково легкими. Найкраще тлумачення цієї ситуації дав студент № 24¹:

Тема не була важкою, однак серед пунктів плану були незнайомі для мене вирази, внаслідок чого я сформулювала свої думки не на відповідному рівні (студент № 24)

Отримані результати показані у Діаграмі 2.4.

¹ Тут і далі: цитати з анкет у перекладі автора.

Діаграма 2.4.

Лише двоє (6%) студентів відповіли, що взагалі не готувались до складання ЗНО з англійської мови. З-поміж цих студентів (студент № 19) один мотивував цю ситуацію тим, що він готувався до вступу на іншу спеціальність, однак зазнав невдачі і вступ на англійську філологію був лише вимушеним вибором.

Інші студенти готувались до складання ЗНО дуже старанно. Це помітно на отриманих результатах. Більшість (25 – 74%) студентів готувались до складання ЗНО дуже ретельно методом виконання численних зразків комплексу тестових завдань з англійської мови.

П'ятнадцять (44%) студентів, в ході підготовки, окрім виконання зразків тестових завдань з англійської мови, водночас збагачували і свій лексичний склад, а також вдосконалювали свої знання з граматики англійської мови.

Діаграма № 2.5. узагальнює те, що за якими напрямками і за допомогою яких методів студенти готувались до успішного складання ЗНО з англійської мови.

Діаграма 2.5.

У першій частині роботи виявилось, що до складу тестів ЗНО з англійської мови входять письмові творчі завдання, наприклад, написання офіційного або неофіційного листа, твору роздуму, описового есе та ін.). Виходячи з цього, студенти були опитані про те, чи вони готуються за допомогою однакових методів до написання різних видів творчих письмових завдань.

Кількість позитивних і негативних відповідей на це питання була однаковою (13–13 студентів, 38% – 38%). Шестеро (18%) студентів відповіли, що методика підготовки іноді була подібною, а іноді ні. Як вже зазначалося нами раніше, двоє студентів (6%) взагалі не готувалися до ЗНО з англійської мови. У студента № 6 була така відповідь:

Так, я намагався готуватись до виконання письмових завдань за однаковою методикою, однак підготовка до написання офіційних листів виявилась складнішою у порівнянні з іншими видами письмових завдань, і при цьому варто зауважити, що в підручниках/додатковій літературі немає достатньо навчального матеріалу про вимоги щодо написання офіційних листів. (Студент № 6)

Діаграма 2.6. показує узагальнені результати.

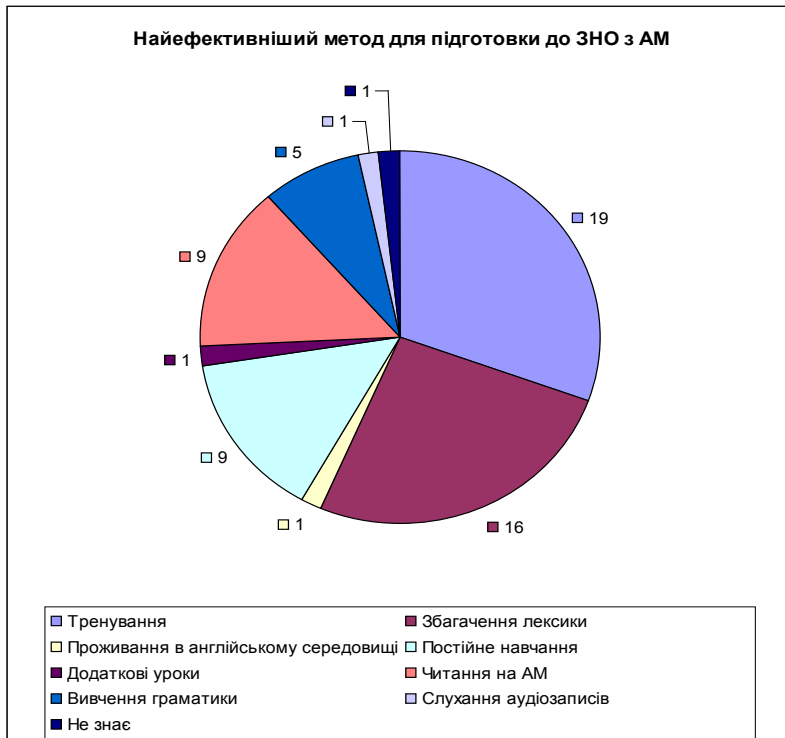

Діаграма 2.6.

Ми дізналися про найефективніші методи підготовки до успішного складання ЗНО з англійської мови. Більшість студентів (19 – 56%) відповіли, що лише систематична підготовка і виконання вправ є вирішальними факторами для успішного складання ЗНО.

Шістнадцятеро (47%) студентів вказали на важливість збагачення лексичного запасу в ході підготовки до ЗНО. Дев'ятеро (26%) студентів вважали, що головним фактором для досягнення успіху є систематичне навчання під гаслом «Вчитися, вчитися, ще раз вчитися!» (студент № 32.).

Діаграма 2.7. показує всі методи, які у відповідності до поглядів опитаних студентів є найефективнішими для підготовки до складання ЗНО з англійської мови.

Діаграма 2.7.

Завершальне питання анкети було спрямоване на отримання інформації про корисні поради, які студенти надали б тим, які в майбутньому планують скласти ЗНО з англійської мови. Відповіді свідчать про те, що студенти з великим захопленням висловлювали думки про корисні поради.

Більшість (20 – 59%) студентів порадили систематично готуватись до випробовування і постійно збагачувати свої практичні і теоретичні знання. Дванадцятьох студентів зауважили, що активну підготовку до ЗНО необхідно розпочинати заздалегідь до настання моменту складання іспиту.

Не вір у те, що матеріал можна вивчити за 1-2 місяці (студент № 26)

Важливим є те, щоб ми достатньо часу відвели на підготовку, самостійно або за допомогою додаткових занять (студент № 15)

Варто вкладати час у навчання. (студент № 13)

Позитивним, заохочуючим є порада восьми (24%) студентів, які наголошили на тому, що не варто хвилюватися. «Не хвилюйся, той хто вчився, однозначно складе іспит!» (студент № 5)

Не потрібно хвилюватися, тільки багато готуйся і звичайно все буде гаразд!» (студент № 8)

Не можна налякатися, будь спритним» (студент № 10)

Шестеро (18%) студентів радили виконувати багато вправ, тому що лише: «Практикою досягаєш досконалості в англійській мові!» (студент №15). Один студент через свої поради висловив критичні зауваження щодо навчальної літератури.

Необхідно ретельно підбирати навчальну літературу для підготовки до ЗНО. Деякі підручники своїми невірними ключами до завдань та помилками в ході друку лише бентежать учнів (студент № 6)

Суперечливим є результат, отриманий на питання стосовно ефективності додаткових уроків з англійської мови в процесі підготовки до ЗНО. Четверо (12%) студентів однозначно наголосили на тому, що з метою успішного складання ЗНО необхідно обов'язково відвідувати додаткові уроки з англійської мови. Лише один (1%) студент вважав, що для підготовки до ЗНО немає потреби у додаткових уроках.

Відвідування додаткових уроків не є обов'язковим, адже той, хто хоче скласти цей іспит, складе його і без них. Головне – це впевненість у собі. Якщо учень готується впродовж 8–9 місяців, то він зможе досягти успіхів на іспиті. (студент № 11)

2.5.2. Анкета для вчителів

Вчителі були опитані за допомогою анкет про найефективніші методи підготовки учнів до виконання письмових завдань ЗНО з англійської мови. Вчителі надали детальну інформацію про методи, які вони використовують для підготовки учнів.

П'ятеро вчителів вказали на те, що вони кожний тип письмового завдання розглядають зі своїми учнями окремо, звертаючи увагу на всі деталі у завданнях, а саме, яким має бути обсяг письмового твору, яка інформація має увійти або ж не увійти до окремих частин твору. Один вчитель указав на важливе значення того, щоб навчити учнів правильно використовувати відведений на написання ЗНО з англійської мови час. Проте найважливішим виявилось те, що зауважив вчитель № 6:

Необхідно навчитись правильно розуміти вимоги завдання (наприклад, якщо ви отримали завдання про написання листа, то ви повинні чітко з'ясувати адресата і адресанта, який вид листа треба написати, які стильові вимоги до цього виду листа. Якщо учень неправильно визначить ці речі, то може трапитись таке, що виконане завдання не буде оцінено). (вчитель №6).

На третє питання (див. додаток В) про те, що чи всі вчителі готують своїх учнів однаковими методами до написання різних типів текстів, п'ятеро вчителів відповіли одноголосно «так». Вчитель №6 дав найдетальнішу відповідь на це питання:

Так, тому що ми маємо звертати увагу на подібні речі (наприклад, перед виконанням будь-якого типу письмового завдання доцільно підготувати план, з метою уникнення помилок варто висловлювати свої думки короткими і простими реченнями, відповідаючи письмово на кожний пункт завдання). (вчитель №6)

Серед отриманих відповідей на це питання лише один вчитель не погоджувався з таким підходом до виконання завдань, мотивуючи свою незгоду тим, що «Я готую учнів до написання різних типів текстів різними методами, тому що учні повинні навчитись розрізняти ці тексти» (вчитель №5).

На п'яте питання про те, який метод є найкращим для підготовки учнів до виконання письмових завдань ЗНО з англійської мови, майже всі відповіли одностайно – потрібно якнайчастіше виконувати письмові завдання, чим більше тим краще. Вчитель № 4 звернула увагу й на наступне: «найкраще використовувати інтегровані типи завдань при підготовці учнів до письмових завдань, а саме підготувати план прочитаного тексту, переказ тексту, пошук синонімів до слів у тексті, з'ясувати їх використання».

За допомогою завершального питання анкетного опитування ми мали на меті отримати інформацію про те, які корисні поради вчителі надали б для тих учнів, які планують складати ЗНО з англійської мови в майбутньому. Серед відповідей були поради психологічного характеру (наприклад, «засядегідь розпочинай підготовку до ЗНО з англійської мови!» (вчитель №2), або ж «не треба боятись від письмових завдань» (вчитель №4)). Однак були й конкретні поради практичного характеру, (наприклад, «перед тим, як розпочати виконання завдання, уважно прочитай вимоги декілька разів для того, щоб не пропустити щось важливе!», або ж «перед тим, як переписати з чернетки на чистовий варіант, завжди перечитай й перевір написане!» (вчитель №1))

2.6. Аналіз та інтерпретація результатів

2.6.1. Анкета для студентів

Результати показують, що систематичне навчання і виконання вправ є найважливішими факторами для успішного складання іспиту. Досягнутий показник вісімдесяти відсоткової (80% (65% + 15%)) успішності є свідченням того, що для підготовленого учня не є суттєвою проблемою виконання письмового завдання в комплексі тестів ЗНО з англійської мови.

Для переважної більшості студентів не виникали труднощі в ході виконання письмових завдань, тобто коли їм потрібно було самостійно написати твір. Серед опитаних були й такі, які вважали, що для виконання завдання часу було обмаль (студент №30). З цього випливає, що потрібно навчитися правильно розподіляти свій час.

Поради студентів ми класифікували за двома критеріями, а саме дружні, захоплюючі поради та конкретні поради практичного характеру. Для дружніх порад властиве позитивне ставлення до іспиту. Ці поради допомагають усвідомити учнем те, що не потрібно хвилюватися на іспиті, лише потрібно ретельно підготуватися і вірити у свої сили.

Поради практичного характеру пов'язані з самим процесом підготовки до іспиту, а також з тим, яким чином проводиться іспит. Багато студентів наголошили на тому, що з-поміж навчальної літератури для підготовки до ЗНО важливо обирати підручники українських видавництв.

Але все ж таки не однаково те, з якого підручника найдоцільніше готуватися до складання ЗНО. Необхідно добре обміркувати те, що підручник якого

видавництва ми обираємо для підготовки, оскільки наявні і такі навчальні посібники, в яких ключі до завдань невірні і це легко може ввести користувача в обману, і це дуже прикро.

2.6.2. Анкета для вчителів

Результати анкетування вказують на те, що вчителі дуже відповідально ставляться до своєї роботи, тобто до підготовки учнів до написання письмових завдань ЗНО з англійської мови. Виявилось, що вчителі готують своїх учнів до ЗНО з англійської мови за допомогою різних методів, і роблять усе можливе для того, щоб учні успішно подолали цю перешкоду, тобто успішно склали ЗНО з англійської мови.

Майже кожен вчитель зауважив, що невід'ємною складовою процесу підготовки до складання ЗНО є систематичне навчання. У нашому випадку це означає, що весь процес підготовки має певну структуру, в основі якої лежить оволодіння учнем знаннями з граматики англійської мови та багатим лексичним матеріалом. Лише після цього варто приступати до застосування набутих знань на практиці.

Практичні заняття повинні розпочинатись з того, щоб навчити учнів правильно розуміти вимоги завдань, адже, виходячи з цього, учень повинен приймати важливі планові рішення, пов'язані з тим, який тип завдання обрати, який стиль, які засоби висловлювання і тому подібне.

Коли учень завершить планування і прийме рішення у відповідності до вимог завдань, тоді може перейти до практичного їх виконання, тобто написання різних видів текстів.

Готові письмові твори учень повинен аналізувати разом з учителем, який вкаже на те, що виконано правильно, що є зайвим, неправильним. Найефективнішим є метод, коли після отриманих від учителя зауважень, учень знову виконує письмові завдання з урахуванням і виправленням зазначених помилок.

За такою методикою ми проводимо підготовку до того часу, поки виконання письмового завдання не стане для учня рутиною і він зможе писати досконалі твори.

Висновки

Завдання дослідження були:

1. Збір теоретичної інформації з теми дослідження, а саме про іспит з англійської мови в рамках ЗНО. Результати про зібрану інформацію представлені в першому розділі.

2. і 3. Зібрати практичні докази і поради від «справжніх фахівців у справі», а саме вчителів і студентів. Йдеться про тих вчителів, які систематично готують випускників до складання ЗНО з англійської мови, а також – про учнів, які в останні роки успішно склали іспит з англійської мови і навчаються на спеціальності «англійська філологія» у вищих навчальних закладах. Це завдання було реалізовано за допомогою анкетного опитування. Результати анкетного опитування

представлено у другому розділі роботи. У цьому розділі представлено також аналіз та інтерпретація отриманих результатів.

4. Скласти перелік тих стратегій/методів, порад, які надані вчителями або учнями з теми дослідження. Перелік готовий і представлений для ознайомлення.

Поради вчителів		Поради учнів	
Психологічні	Практичні	Заохочувальні поради	Поради практичного характеру
1. Заздалегідь розпочинай підготовку до ЗНО!	1. Підготуй план того, про що ти будеш писати перед тим, як розпочати написання!	1. Підготовку до ЗНО розпочни не в останню хвилину!	1. Навчайся якнайбільше! Збагачай свій лексичний склад, це найважливіше!
2. Не бійся від письмового завдання!	2. Перед тим як розпочати написання, прочитай завдання декілька разів, щоб не пропустити щось важливе	2. Не переживай!	2. Якщо маєш можливість, то ходи на додаткові уроки. На додаткових уроках вчитель багато допоможе, подасть слушні поради!
3. Слідкуй за відведеним часом!	3. Для підготовки до ЗНО з англійської мови використовуй фахову літературу (наприклад. Oxford Exam Excellence)!	3. Позитивне ставлення є найважливішим!	3. Виконуй вправи завжди!
	4. Необхідно оволодіти необхідним лексичним матеріалом та вимогами для написання/оформлення! різних типів текстів!	4. Рішучість є головним! Якщо дуже хочеш, то ти станеш переможцем!	4. Читай тексти англійською!
	5. Необхідно володіти граматичним матеріалом і вміти правильно його застосовувати!		5. Ретельно обирай додаткові матеріали, які використовуватимеш у процесі навчання!
	6. Збагачай свій лексичний склад!		6. Дивись фільми англійською мовою!
	7. Лише після оволодіння зазначеними вище навиками і вміннями приступай до написання письмових завдань!		7. Використовуй офіційні фахові посібники українського видання!
	8. Напиши якомога більше письмових завдань!		8. Слухай диски з англійськими текстами!
	9. Завжди перечитай і перевір написане перед тим, як переписати відповідь з чернетки у чистовий варіант!		9. Не гай часу на перевірку тестових завдань на іспиті! Спочатку напиши твір!

На підставі вищенаведеного, ми можемо констатувати, що висунуті в ході дослідження завдання виконані, мета досягнена. Новизна, актуальність, теоретичне і практичне значення дослідження полягають у тому, що подібні

емпіричні дослідження до цього часу не проводилися у Закарпатській області.

Розпочате нами дослідження ми хотіли б продовжувати і в майбутньому, а саме провести порівняльний аналіз поглядів студентів і вчителів з теми дослідження. Ми плануємо розширити коло учасників дослідження, збільшити кількість опитаних осіб.

На підставі результатів дослідження ми сформулювали наступні пропозиції:

1. З метою подолання учнями страху з приводу складання іспиту і подолання цієї перешкоди з упевненістю і без переживань, вчителі повинні створити такі умови, яким властиві спокій, заохочення і підтримка.

2. Учні, які готуються до ЗНО з англійської мови, повинні навчитись правильно використовувати час, відведений на виконання тестових завдань. У цьому дуже можуть допомогти вчителі своїм учням.

3. Підручники, які покликані для того, щоб використовувати їх для підготовки до ЗНО з англійської мови, а також підручники, які використовуються як навчальні видання на уроках англійської мови, повинні містити більше матеріалу про вимоги щодо ділового стилю, у них має бути включено більше завдань, спрямованих на навчання навиків і вмінь щодо написання офіційних листів, адже ж в ході виконання письмових завдань ЗНО з англійської мови, окрім написання листа своєму товаришеві, випускники часто отримують завдання, пов'язані і з написанням ділових листів.

4. Випускники можуть досягти успіхів у складанні ЗНО з англійської мови лише в тому випадку, якщо вони будуть готуватися дуже сумлінно. Для цього вони повинні зробити все можливе, а саме багато читати англійською мовою, збагачувати свій лексичний склад всіма методами, виконувати вправи з різними типами завдань. Адже всі знають, що «Лише практикою досягнеш досконалості!».

ЛИТЕРАТУРА

- Указ Президента України від 30 вересня 2010 року № 936 «Про заходи щодо забезпечення пріоритетного розвитку освіти в Україні»
- Постанова Кабінету Міністрів України від 25 серпня 2004 року № 1095 «Деякі питання запровадження зовнішнього незалежного оцінювання та моніторингу якості освіти»
- Довгополова Я. В., Чорновол-Ткаченко О. О. Англійська мова. Комплексний довідник: Навчально-довідкове видання. – Харків: ТОРСІНГ ПЛЮС, 2013. – 192 с.
- Наказ Міністерства освіти і науки України від 01.10.2014 р. № 1121 «Програма зовнішнього незалежного оцінювання з іноземних мов для осіб, які бажають здобувати вищу освіту на основі повної загальної середньої освіти» – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://mon.gov.ua/img/zstored/files/prog_zno_inmov_2014.pdf
- Англійська мова. Комплексна підготовка до зовнішнього незалежного оцінювання / О. Валігура, Л. Давиденко. – Тернопіль: підручники і посібники, 2013. – 480 с.

- Характеристика тесту ЗНО з англійської мови. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.zno-ua.net/files/2014/har_angl_mova_2014.pdf
- Методика викладання іноземних мов у середніх навчальних закладах: Підручник. Вид. 2-е, випр. і перероб. / Кол. авторів під керівн. С. Ю. Ніколаєвої. – Київ: Ленвіт, 2002. – 328 с.
- BYRNE, D. Teaching writing skills. – London: Longman, 1988. – 154 p.
- Шейко В.М., Кушнарченко, Н.М. Організація та методика науково-дослідницької діяльності. Підручник для ВНЗ. Вид. 5-е. – Київ: Знання, 2006. – 307 с.
- SELIGER, W., SHONAMU, E. Second language research methods. – Oxford: Oxford University Press, 1990. – 266 p.

ДОДАТОК А

Анкета

про завдання ЗНО з англійської мови для перевірки письмових навиків

I. Особові дані

1. У якому році ти склав(ла) ЗНО з англійської мови? _____
2. Скільки років ти вивчав (ла) англійську мову? _____
3. Як довго ти готувався(лася) до ЗНО з англійської мови? _____
4. Ти вивчав(ла) англійську мову тільки на шкільних уроках? _____
5. Чи відвідував(ла) ти додаткові уроки з англійської мови з метою успішної підготовки до ЗНО? _____

II. Прохання відповісти відверто

6. Чи мав(ла) ти труднощі під час виконання письмових завдань ЗНО з англійської мови? Обґрунтуй свою відповідь.

7. Що ти зробив(ла) заради того, щоб якнайкраще підготуватися до письмового завдання ЗНО з англійської мови?

8. Чи ти одинаково готувався(лася) до написання різних типів текстів? Обґрунтуй свою відповідь.

9. Який метод вважаєш найефективнішим для того, щоб успішно підготуватися до письмових завдань ЗНО з англійської мови?

10. Якими слухними порадами можеш послужити тим, хто має намір скласти ЗНО з англійської мови у майбутньому?

Бажаємо Тобі успіхів у подальшому навчанні! ☺ ☺ ☺

ДОДАТОК Б

Анкета

про завдання ЗНО з англійської мови для перевірки письмових навиків

Особові дані

Скільки років працюєте вчителем англійської мови? _____

Скільки років Ви займаєтеся підготовкою учнів до ЗНО з англійської мови? _____

3. Яким методом Ви готуєте Ваших учнів до виконання завдань з навиків письма в системі тестів ЗНО?

4. Чи використовуєте Ви подібні методи для підготовки учнів до написання різних типів текстів? Обґрунтуйте свою відповідь.

5. Як Ви вважаєте, який метод є найкращим для підготовки учнів до виконання завдань з навиків письма в системі тестів ЗНО?

6. Які поради можете Ви дати для підготовки до виконання завдань з навиків письма тим учням, які в майбутньому мають намір проходити ЗНО з англійської мови?

Дякуємо за допомогу!

Бажаємо Вам професійних успіхів!